

Evropská
komise

JEDNA MĚNA PRO JEDNU EVROPU

Cesta k euru

JEDNA MĚNA PRO JEDNU EVROPU

Cesta k euru

OBSAH:

Co je to hospodářská a měnová unie?	1
Cesta k hospodářské a měnové unii: 1957 až 1999	2
Zavedení eura: 1999 až 2002	8
Organizace hospodářské a měnové unie	9
Očekávání rozšíření eurozóny	11
Dosavadní úspěchy	13
Euro v číslech	17
Euro v obrazech	18
Slovník pojmů	20

Co je to hospodářská a měnová unie?

Hospodářská a měnová unie (HMU) je obecně součástí procesu hospodářské integrace. Nezávislé státy mohou do různé míry integrovat svá hospodářství, aby dosáhly výhod jako např. vyšší vnitřní efektivnosti a vyšší odolnosti vůči vnějším událostem. Stupně hospodářské integrace je možné rozdělit do šesti kroků.

KROKY V HOSPODÁŘSKÉ INTEGRACI

1. Oblast preferenčního obchodu (se sníženými celními tarify mezi určitými zeměmi).
2. Oblast volného obchodu (bez interních tarifů pro některé či veškeré zboží mezi účastnickými státy).
3. Celní unie (se stejným vnějším celním sazebníkem pro třetí země a se společnou obchodní politikou).
4. Společný trh (se společnými předpisy pro výrobky a s volným pohybem zboží, kapitálu, pracovních sil a služeb).
5. Hospodářská a měnová unie (jednotný trh s jednotnou měnou a měnovou politikou).
6. Úplná hospodářská integrace (vše uvedené výše spolu s harmonizovanou fiskální politikou a dalšími hospodářskými politikami).

HOSPODÁŘSKÁ INTEGRACE A HMU V EVROPĚ

Stupeň hospodářské integrace v Evropské unii (EU) není stejný. Všechny země EU jsou součástí toho, co nazýváme HMU, a tvoří společný trh, označovaný jako **jednotný trh**. Všechny koordinují tvorbu své hospodářské politiky, aby podpořily cíle HMU. Splní-li hospodářská kritéria konvergence, je jejich povinností stanovenou ve smlouvách o EU přijmout jednotnou měnu euro. V několika zemích EU je stupeň integrace vyšší, a proto euro již přijaly. Tyto země tvoří eurozónu a vedle jednotné měny mají také jednotnou **měnovou politiku**, kterou provádí **Evropská centrální banka**. Země EU, které nejsou součástí eurozóny, si ponechávají své vlastní měny a provádějí vlastní měnovou politiku. Míra hospodářské integrace v rámci HMU je tedy průnikem kroků 4 a 5 uvedených na seznamu výše. K dosažení úplné hospodářské integrace by bylo nutné, aby všechny země EU vstoupily do eurozóny a sladily svou fiskální politiku včetně zdanění a ostatní hospodářské politiky. 13. prosince 2011 ale vstoupila v platnost nová **pravidla EU pro správu ekonomických záležitostí**. Představují významný krok k užší hospodářské integraci, neboť posilují sledování a koordinaci fiskální a hospodářské politiky všech zemí EU. Rada zemí EU tato pravidla podpořila a doplnila uzavřením dalších dohod.

Modře vytištěné výrazy jsou vysvětleny ve významovém slovníku na konci

Předchůdci HMU

Hospodářská integrace mezi nezávislými státy není nic nového. Latinská měnová unie, zformovaná Francií společně s Belgií, Švýcarskem, Itálií a Řeckem, existovala od roku 1865 do roku 1927. Skandinávská měnová unie Švédska, Dánska a Norska trvala od roku 1873 do roku 1924. Německý celní spolek je pravděpodobně jedním z nejúspěšnějších příkladů, počínaje celní unií mezi německými knížectvími v roce 1834 a konče centrální bankou, Reichsbank, a jednotnou měnou, Reichsmark, v roce 1875.

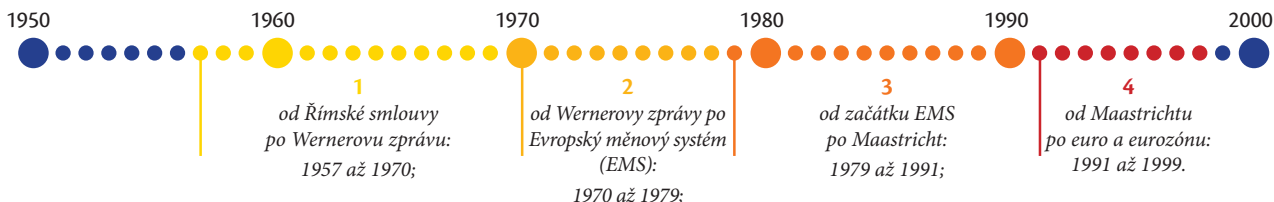
Cesta k hospodářské a měnové unii: 1957 až 1999

HMU byla opakujícím se přáním Evropské unie od konce šedesátých let 20. století, protože slibovala stabilitu měny a prostředí pro rychlejší růst a vyšší zaměstnanost. V cestě ovšem stály různé politické a hospodářské překážky, a to až do podpisu MAASTRICHTSKÉ SMLOUVY (Smlouva o Evropské unii nebo Smlouva o EU) v roce 1992. V neuspokojivém pokroku na cestě k HMU sehrály v různých obdobích svou roli slabá politická angažovanost, rozdílné

názory na hospodářské priority, nedostatečná hospodářská konvergence a vývoj na mezinárodních devizových trzích mimo možnost kontroly ze strany Unie.

Druhá polovina 20. století nicméně přinesla trvalou snahu zemí EU o hlubší hospodářskou spolupráci jako prostředek pro posílení vzájemných politických vazeb a ochranu společného trhu.

Cestu k dnešní hospodářské a měnové unii je možné rozdělit na čtyři období:

© Evropská unie

OD ŘÍMSKÉ SMLOUVY PO WERNEROVU ZPRÁVU: 1957 AŽ 1970

Římská smlouva nehovoří příliš o penězích

Poválečný řád tržních hospodářství v Evropě, Severní Americe a Japonsku byl založen na **brettonwoodském** systému, který poskytoval mezinárodní rámec pro stabilitu měny s použitím zlata a amerického dolaru jako převládajícího měnového standardu. Autoři **Římské smlouvy** proto předpokládali, že stabilní měny zůstanou standardem a že konstrukce Evropy by mohla být bezpečně založena na dosažení celní unie a společného trhu, které by umožnily volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu.

Měnové otřesy na konci šedesátých let

Brettonwoodský systém začal vykazovat známky napětí již na konci 50. let. V letech 1968–1969 hrozila nová éra měnové nestability, když si turbulence na trhu vynutily revaluaci německé marky a devaluaci francouzského franku. To ohrozilo společný systém cen společně zemědělské politiky, který byl v té době hlavním úspěchem Evropského společenství.

Nahoře: Podepisování Římské smlouvy (25. března 1957)

Dole: Pierre Werner

Společenství hledá hospodářskou prosperitu a politický vývoj v HMU

V této znepokojující situaci a s víceméně dosaženou celní unií usilovalo Společenství o vytyčení nových cílů pro politický vývoj v příštím desetiletí. Barreho plán z roku 1969, který navrhoval větší hospodářskou koordinaci, přinesl nový impulz a HMU se na summitu v Haagu v roce 1969 stala formálním cílem. Představitelé evropských zemí založili pracovní skupinu pod vedením tehdejšího ministerského předsedy Lucemburska, Pierra Wenera, která měla vypracovat analýzu způsobu dosažení HMU do roku 1980.

Wernerova zpráva – HMU ve třech fázích

V říjnu roku 1970 podala Wernerova skupina konečnou zprávu, ve které definovala tři fáze procesu dosažení HMU během období deseti let. Konečným cílem měly být neodvolatelně konvertibilní měny, volný pohyb kapitálu a pevně stanovené směnné kurzy – případně jednotná měna. Aby toho bylo dosaženo, zpráva volala po užší koordinaci hospodářské politiky s úrokovými sazbami a správou rezerv na úrovni Společenství, spolu se schválenými rámci pro národní rozpočtové politiky.

OD WENEROVY ZPRÁVY PO EVROPSKÝ MĚNOVÝ SYSTÉM: 1970 AŽ 1979

Přestože se země EU lišily v názoru na některá z hlavních doporučení zprávy, v březnu roku 1971 se v zásadě dohodly na strategii dosažení HMU ve třech etapách. První etapa měla experimentálně ověřit koncepci zúžení pásem pohybu směnných kurzů, ovšem bez jakýchkoli závazků pro další etapy.

Wernerova strategie naneštěstí brala pevné směnné kurzy vůči dolaru za dané. Po srpnu roku 1971, kdy USA fakticky uvolnily kurz dolaru, čerstvá vlna tržní nestability vytlačila vzhůru německou marku a zmařila naději na pevnější provázání měn ve Společenství.

Had v tunelu

Aby se situace napravila, vytvořily země EU v březnu roku 1972 uspořádání známé pod názvem „**had v tunelu**“ jako mechanismus pro udržování kolísání kurzů svých měn (had) v úzkém rozpětí vůči kurzu dolaru (tunel). Během dvou let had kvůli ropné krizi, rozdílnosti politik a oslabení dolaru ztratil mnoho ze svých složek a zůstala z něj víceméně jen zóna německé marky zahrnující Německo, Dánsko a země Beneluxu.

„Rychlá smrt“ hada nepotlačila snahu o vytvoření oblasti měnové stability. Nový návrh HMU byl předložen v roce 1977 tehdejším předsedou Evropské komise Royem Jenkinsem. Byl přijat v omezenější formě a spuštěn jako **Evropský měnový systém (EMS)** v březnu roku 1979 s účastí měn všech zemí EU s výjimkou libry šterlinků.

Roy Jenkins, předseda
Evropské komise v letech
1977 až 1981

© Evropská unie

OD ZAČÁTKU EMS PO MAASTRICHT: 1979 AŽ 1991

Regulace inflace se stává prioritou Evropského společenství

Evropský měnový systém (EMS) byl vybudován na koncepci stabilních, ale regulovatelných směnných kurzů definovaných ve vztahu k nově vytvořené evropské měnové jednotce (ECU) – košové měně založené na váženém průměru měn EMS. V rámci EMS byly fluktuace měn kontrolovány prostřednictvím **mechanismu směnných kurzů (ERM)** a udržovány v rozmezí $\pm 2,25\%$ od centrálních parit vůči evropské měnové jednotce, s výjimkou italské liry, která se mohla odchýlovat o $\pm 6\%$.

Přestože primárním cílem EMS bylo omezení nestability směnných kurzů, která byla považována za škodlivou pro obchod, investice a hospodářský růst, jeho vytvoření nepochybně napomohl nový konsenzus mezi zeměmi EU, že hospodářskou prioritou se musí stát regulace a omezování inflace. EMS byl radikálním novým východiskem, protože směnné kurzy bylo možné změnit pouze po vzájemné dohodě účastnických zemí a Komise, což byl bezprecedentní přenos měnové autonomie.

EMS – dekáda úspěchu

Během několika prvních let byl EMS mnohokrát doladován. Nicméně v době jednání o Maastrichtské smlouvě v letech 1990–1991 se EMS ukázal jako úspěšný. Krátkodobá volatilita směnných kurzů mezi měnami ES byla významně snížena díky kombinaci konvergujících měř inflace, řízení úrokových sazeb, které bylo zacíleno na směnný kurz, společné intervenci na devizovém trhu a kontrole kapitálu.

Tento úspěch vytvořil povzbudivé pozadí k diskuzím o HMU spolu s cennou zkušeností ze společného řízení směnných kurzů, získanou centrálními bankami zemí Společenství.

Jednotná měna měla dokončit vytváření jednotného trhu

HMU vyvolala potřebu dokončení jednotného trhu, programu přijatého v roce 1985 pro odstranění všech zbývajících překážek volného pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu. Bylo zřejmé, že úplného úspěchu vnitřního trhu bude obtížné dosáhnout při relativně vysokých obchodních nákladech vytvářených existencí několika měn a nestabilními směnnými kurzy.

Kromě toho mnoho ekonomů a guvernérů centrálních bank vyjádřilo názor, že národní měnová autonomie není konzistentní s cíli Společenství vytyčenými pro volný obchod, volný pohyb kapitálu a pevné směnné kurzy. Z velké části byl tento názor později potvrzen otřesy, které postihly ERM v letech 1992–1993 a způsobily odstoupení liry a libry šterlinků a rozšíření flukтуаčních pásem na 15 %.

Delorsova zpráva doporučila HMU ve třech etapách

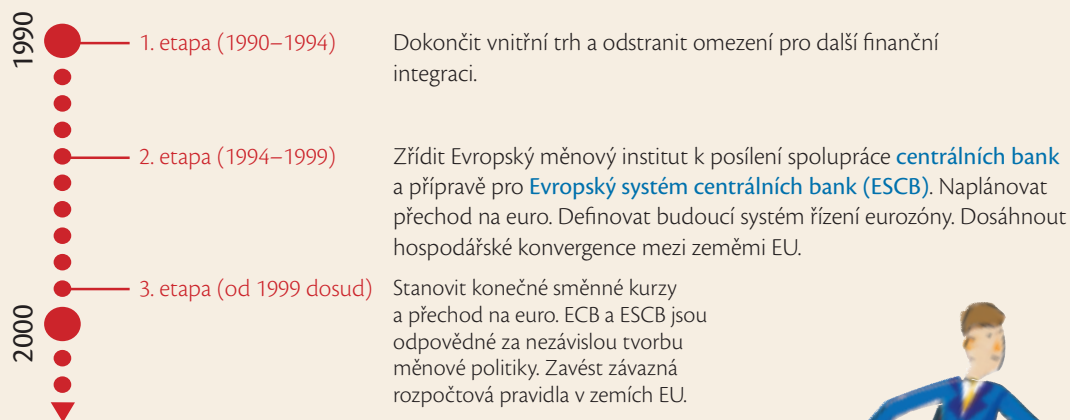
V červnu roku 1988 byl na zasedání **Evropské rady** v Hannoveru ustaven výbor pro studium hospodářské a měnové unie, kterému předsedal tehdejší předseda Komise, Jacques Delors, a který byl složen z guvernérů centrálních bank členských států. Jejich jednomyslná zpráva předložená v dubnu roku 1989 definovala cíl měnové unie jako úplnou liberalizaci pohybu kapitálu, úplnou integraci finančních trhů, neodvolatelnou směnitelnost měn, neodvolatelnou fixaci směnných kurzů a možné nahrazení národních měn jednotnou měnou.

Zpráva uváděla, že by toho mohlo být dosaženo ve třech etapách, přesunem od užší hospodářské a měnové koordinace k jednotné měně s nezávislou Evropskou centrální bankou a s pravidly pro řízení velikosti a financování národních rozpočtových schodků.

Jacques Delors, předseda
Evropské komise v letech
1985 až 1995

Tři etapy HMU

© Evropská unie

Směrem k politické,
hospodářské
a měnové unii:
Maastrichtská
smlouva

Příprava Maastrichtské smlouvy

Na základě Delorovy zprávy se Evropská rada v Madridu v červnu 1989 rozhodla přejít k první etapě HMU v červenci 1990 a Evropská rada ve Štrasburku v roce 1989 svolala mezivládní konferenci, aby zjistila revize Smlouvy potřebné pro postup k druhé a třetí etapě a k zavedení HMU.

První etapa HMU zahrnovala dokončení vnitřního trhu, počínaje koordinací hospodářských politik a odstraněním překážek finanční integrace. U následujících etap důkladná přípravná práce ze strany

guvernérů centrálních bank významně usnadnila práci na revidování Smlouvy.

Smlouva o Evropské unii byla dojednána hlavami států nebo předsedy vlád na zasedání Evropské rady v Maastrichtu v prosinci 1991, kde bylo také rozhodnuto, že Evropa bude mít silnou a stabilní jednotnou měnu do konce století.

Aby hospodářská a měnová unie mohla poskytovat rámec pro více pracovních míst a růst a aby bylo možné vyhnout se jejímu rozpadu, ekonomiky členských zemí musely před zavedením jednotné měny dosáhnout vysokého stupně konvergence. Proto byla ve Smlouvě o Evropské unii stanovena „maastrichtská kritéria konvergence“, která musí země EU splnit, aby mohly zavést euro. Jsou uvedena v tabulce č. 1. Vedle těchto kritérií musí země EU docílit sblížení vnitrostátních právních předpisů a pravidel, jimiž se řídí jejich národní centrální banky a měnové záležitosti.

Tabulka 1: maastrichtská kritéria konvergence

Co se měří	Jak se to měří	Kritéria konvergence
Cenová stabilita	Harmonizovaná míra inflace spotřebitelských cen	Ne více než 1,5 procentního bodu nad průměrnou mírou tří zemí EU s nejlepšími výsledky
Zdravé veřejné finance	Vládní schodek jako % z HDP	Referenční hodnota: ne více než 3 %
Udržitelné veřejné finance	Vládní dluh jako % z HDP	Referenční hodnota: ne více než 60 %
Stálost konvergence	Dlouhodobá úroková sazba	Ne více než 2 procentní body nad průměrnou sazbou tří zemí EU s nejlepšími výsledky v oblasti cenové stability
Stabilita směnného kurzu	Odchylka od centrální parity	Účast v ERM po dobu minimálně 2 let bez vážných problémů

Maastrichtská kritéria konvergence byla vytvořena, aby zajistila, že ekonomika země EU bude dostatečně připravena na přijetí jednotné měny. Poskytla společnou základnu pro stabilitu, dobrý stav a udržitelnost veřejných financí pro kandidátské země eurozóny, která odrážela sblížování hospodářských politik a odolnost proti hospodářským šokům. Kritérium směnného kurzu mělo ukázat, že země EU je schopna spravovat své hospodářství bez devalvace měny.

OD MAASTRICHTU PO EURO A EUROZÓNU: 1991 AŽ 1999

S dohodou o cíli (HMU) a podmínkách (maastrichtská kritéria) se Evropská unie mohla nyní posunout kupředu. Druhá etapa HMU začala v červenci roku 1994 a trvala až do zavedení jednotné měny v roce 1999. V rámci druhé etapy bylo zahájeno velké množství přípravných činností:

- V letech 1994 až 1998 dosáhly země EU značného pokroku ve sbližování hospodářských politik a podnikly kroky ke sladění svých rozpočtových pozic s maastrichtskými kritérii.
- 1994** – Evropský měnový institut (EMI) byl založen ve Frankfurtu v roce 1994. EMI, předchůdce ECB, začal koordinovat měnovou politiku mezi národními centrálními bankami, od kterých Maastrichtská smlouva vyžadovala nezávislost, a pracoval na podrobnostech jednotné měny.
  - 1995** – Evropská rada se na svém zasedání v Madridu v roce 1995 dohodla na názvu nové měny – euro – a vytvořila scénář přechodu na jednotnou měnu, který měl začít 1. ledna 1999.
  - 1996** – V roce 1996 představil EMI vítězné grafické návrhy eurobankovek. Mince následovaly krátce nato a všechny měly společnou evropskou stranu, zvolenou veřejností a potvrzenou na zasedání Rady v roce 1997 v Amsterdamu, a národní stranu, jejíž grafické návrhy byly vybrány jednotlivě každou z účastnických zemí.
  - 1997** – Zasedání Evropské rady v roce 1997 v Amsterdamu schválilo pravidla Paktu stability a růstu (Pakt), který má za cíl zajistit rozpočtovou kázeň v rámci HMU. Evropská komise získala klíčovou odpovědnost za monitorování dodržování Paktu.
  - 1998** – V květnu roku 1998 splnilo 11 zemí EU kritéria konvergence, a vytvořilo tak první vlnu zemí, které přijaly euro jako svou jednotnou měnu. ECB a **Evropský systém centrálních bank (ESCB)** byly založeny v roce 1998 a nahradily EMI. K 1. lednu 1999 byla zahájena třetí etapa HMU.

© Evropská unie

Zavedení eura: 1999 až 2002

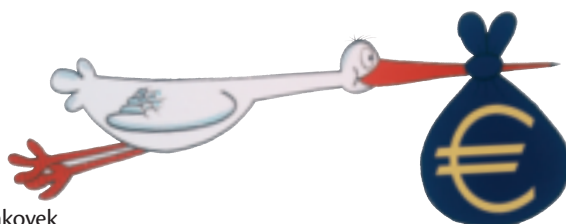
K 31. prosinci 1998 byly neodvolatelně stanoveny přepočítací koeficienty mezi eurem a měnami účastnických zemí. 1. ledna 1999 bylo zavedeno euro a **Eurosystem**, složený z ECB a národních centrálních bank členských zemí eurozóny, převzal odpovědnost za měnovou politiku v nově vzniklé eurozóně. To byl začátek přechodného období, které trvalo tři roky a skončilo zavedením eurobankovek a euromincí a stažením národních bankovek a mincí z oběhu. V roce 2000 **Rada** na základě návrhu Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem rozhodla, že Řecko splnilo potřebné podmínky pro přijetí jednotné měny, a tato země vstoupila do eurozóny k 1. lednu 2001.

Euro sice nahradilo národní měny okamžitě, ale národní měnové jednotky se staly dílčími jednotkami eura a euro zpočátku fungovalo pouze jako bezhotovostní nebo „účetní“ peníze. Bankovky a mince národních měn zůstaly prostředkem každodenních hotovostních transakcí. Během přechodného období to byl právě svět obchodu a financí, který začal používat euro v každodenních bezhotovostních operacích. Na finančních trzích tento přechod proběhl okamžitě – půda byla dobře připravena a obchodování na finančních trzích probíhalo výhradně v eurech. Správní orgány a podnikatelská sféra absolvovaly delší přechodné období, protože musely postupně převádět své systémy pro účetnictví, tvorbu cen a platby na euro. Pro občany bylo nejviditelnější částí přechodu uvádění dvojitých cen na cenovkách v obchodech a u benzínových stanic atd. Bylo to součástí rozsáhlé propagační kampaně určené k seznámení široké veřejnosti s eurem a nadcházejícím zavedením bankovek a mincí.

Kurzy uvedené v eurech na bankomatu

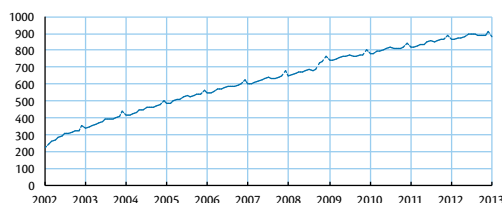
NOVÝ ROK A NOVÁ MĚNA

1. ledna 2002 proběhla největší směna bankovek a mincí v historii. Byl to úkol obrovských rozměrů, který se týkal bankovního sektoru, společností zajišťujících transport peněz, maloobchodníků, výrobců a provozovatelů mincovních automatů a široké veřejnosti. Na počátku poskytly národní centrální banky kolem 144 miliard EUR v hotovosti bankám (předzásobení) a tyto banky maloobchodníkům (druhotné předzásobení), aby se zabránilo zásobovacím potížím v dodavatelském řetězci. To znamenalo, že hotovostní euro bylo široce dostupné ve všech sektorech již v prvních dnech roku 2002. K 3. lednu 2002 již 96 % všech bankomatů v eurozóně vydávalo eurobankovky. A již jeden týden po zavedení probíhala více než polovina všech hotovostních transakcí v eurech.

© Evropská unie

Celková hodnota eurobankovek v oběhu mezi lednem 2002 a lednem 2013 (v miliardách EUR)

Zdroj: ECB

Výměna hotovostních prostředků byla dokončena během dvou měsíců. Národní bankovky a mince přestaly být zákonným platidlem ke konci února 2002. a v některých členských zemích ještě dříve. V té době bylo z oběhu staženo více než 6 miliard bankovek a téměř 30 miliard národních mincí a pro více než 300 milionů občanů ve 12 zemích začalo platit euro.

Organizace hospodářské a měnové unie

Podobně jako jednotný trh ani HMU není samoučelná. Je nástrojem rozšíření cílů Evropské unie – konkrétně vyrovnaného a udržitelného hospodářského růstu a vysoké zaměstnanosti. Činnosti a instituce HMU byly od začátku navrženy tak, aby podporovaly tyto cíle prostřednictvím správy měnových a hospodářských aspektů eurozóny. V průběhu hospodářské a finanční krize se projevily nedostatky, z nichž si EU vzala ponaučení a v roce 2011 posílila HMU zavedením přísnějších pravidel a doplňkového mechanismu ke sledování makroekonomické nerovnováhy. Řada zemí EU to podpořila a doplnila uzavřením dalších dohod.

MĚNOVÁ POLITIKA

Eurozóna má jednu měnu a jednu měnovou politiku a nezávislé, centralizované rozhodování.

ECB a centrální banky všech zemí EU tvoří Evropský systém centrálních bank (ESCB). V rámci ESCB tvoří ECB a centrální banky členských zemí eurozóny tzv. Eurosystem. Rozhodnutí o měnové politice v eurozóně může přijímat pouze Rada guvernérů ECB, která je složena z guvernérů národních centrálních bank zemí EU, které přijaly euro, a z členů Výkonné rady ECB. Rada guvernérů ECB je její nejvyšší rozhodovací orgán.

Stav ke dni 1. ledna 2011

HOSPODÁŘSKÁ POLITIKA

Odpovědnost za hospodářskou politiku eurozóny zůstává ve značné míře na zemích Unie, přestože smlouvy o EU a posílená pravidla EU pro správu ekonomických záležitostí od nich vyžadují, aby koordinovaly tvorbu hospodářské politiky s ohledem na dosahování cílů Unie. Koordinaci zajišťuje Komise a Rada ECOFIN, která je složena z ministrů hospodářství a financí členských zemí EU. Koordinaci napomáhá řada struktur a nástrojů. U většiny otázek hospodářské politiky se na tvorbě právních předpisů spolupodílí Rada s Evropským parlamentem, který tak aktivně přispívá ke stanovení pravidel Unie.

HDP

Euroskupina

Jedná se o neformální seskupení ministrů hospodářství a financí členských zemí eurozóny, které volí svého vlastního předsedu na období dvou a půl let. Zasedání Euroskupiny se účastní také Komise a ECB. Euroskupina je fórum pro diskuzi o otázkách souvisejících s eurozónou a pro koordinaci politik.

Pakt stability a růstu

Svým důrazem na sledování fiskálních politik a veřejných financí zemí EU pomáhá Pakt stability a růstu, nově posílený o přísnější pravidla, podporovat fiskální disciplínu v rámci HMU a zajišťovat zdravé veřejné finance. Komise monitoruje vývoj vládních schodků, které musí být podle Smluv nižší než 3 % HDP, a dluhu, jenž nesmí přesáhnout 60 % HDP. Dojde-li k překročení některé z těchto mezních hodnot, může Rada na doporučení Komise zahájit vůči dotčené zemi EU postup při nadměrném schodku. Pokud není situace napravena včas, zemím eurozóny mohou být uloženy finanční pokuty.

VEŘEJNÝ DLUH
A SCHODEK

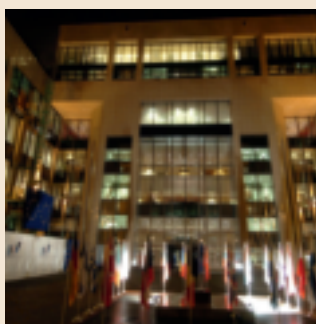

Evropský semestr

Prvních šest měsíců každého roku je věnováno projednávání a koordinaci politik na úrovni Unie, což zvyšuje jejich transparentnost mezi zeměmi EU, neboť to znamená, že politika každé země je podrobena společné analýze a posouzení. Společně schválené politiky pak každá země EU provádí ve druhé polovině roku.

Postup při makroekonomické nerovnováze

Účelem tohoto nového postupu je předejít závažnému oslabení konkurenceschopnosti a významné makroekonomické nerovnováze v zemi EU nebo je napravit. Příkladem nerovnováhy je zhoršující se podíl země na vývozním trhu, vysoká míra zadluženosti soukromého sektoru nebo riskantní cenová bublina na trhu s nemovitostmi či komoditami. V minulém desetiletí řada takových problémů postupně narůstala, a kdyby se proti nim nijak nezasáhlo, mohla by mít nepříznivé účinky v podobě přelítí do jiných zemí Unie. Komise prověřuje jednotlivé země EU na základě přehledu makroekonomických ukazatelů a dalších podrobných údajů. Díky tomu mohou Komise a Rada dát dotčené zemi včasné doporučení před tím, než se nerovnováha prohloubí a začne být škodlivá. Ve vážnějších případech jsou zapotřebí nápravná opatření, která jsou podložena přísnými pravidly ve formě nového postupu při nadměrné nerovnováze. V rámci tohoto postupu se předpokládá i lepší prosazování pravidel pomocí finančních pokut pro země eurozóny, které by se doporučeními neřídily.

© Evropská unie

*Budova Rady Evropské unie
Justus Lipsius v Bruselu*

Očekávání rozšíření eurozóny

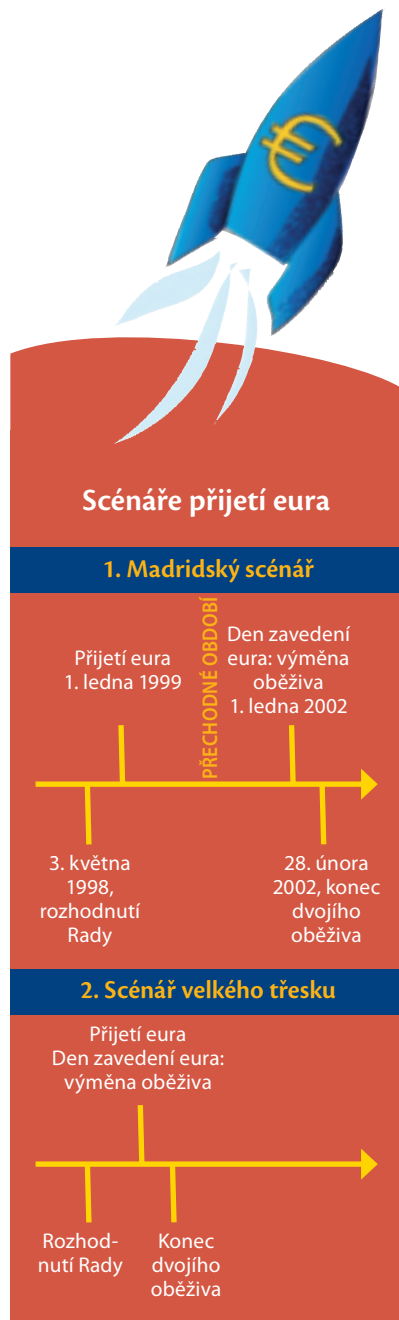
Země, které vstoupily do EU po zavedení eura, jsou součástí HMU – což znamená, že koordinují tvorbu své hospodářské politiky s ostatními zeměmi EU a jejich centrální banky jsou součástí ESCB. Protože však nevstoupily do eurozóny okamžitě po přistoupení, jejich oficiální statut do okamžiku přijetí jednotné měny je „členské státy, na které se vztahuje výjimka“. Tento statut jim přiznává akt o přistoupení, který je také zavazuje k tomu, aby se v budoucnu staly řádnými členy eurozóny. Nové země EU nevstoupily do eurozóny okamžitě po přistoupení, neboť nesplňovaly kritéria konvergence. Smlouva o přistoupení jim proto poskytuje čas na provedení opatření potřebných k dosažení konvergence. První novou zemí EU, která vstoupila do eurozóny, bylo v roce 2007 Slovinsko, po němž následovaly v roce 2008 Kypr a Malta, v roce 2009 Slovensko a v roce 2011 Estonsko.

POTŘEBA KONVERGENCE

Kritéria konvergence – maastrichtská kritéria – jsou hospodářské cíle a institucionální změny, kterých musí země dosáhnout před přijetím jednotné měny a vstupem do eurozóny. Jako měřítko konvergence se používají makroekonomické ukazatele uvedené v tabulce č. 1.

SCÉNÁŘE PŘIJETÍ EURA

Země, které chtějí vstoupit do eurozóny, musí splnit kritéria konvergence, ale skutečný proces zavádění eura se může u později vstupujících zemí lišit. Při vytvoření eurozóny měly zakládající země EU mezi přijetím eura jako „účetních peněz“ pro bezhotovostní transakce v roce 1999 a zavedením hotovostního eura v roce 2002 tříleté přechodné období. V tomto takzvaném „madriidském scénáři“ umožňuje tříleté přechodné období jednotlivcům a firmám přípravu na jednotnou měnu před tím, než se objeví v jejich peněženkách. Během tohoto přechodného období stále používají své národní měny pro hotovostní transakce. Některé budoucí členské země eurozóny ovšem budou postupovat podle tzv. „scénáře velkého třesku“, podle kterého přijmou hotovostní euro okamžitě po vstupu do eurozóny a své národní měny rychle stáhnou z oběhu.

EUROZÓNA

Dosavadní úspěchy

ZDRAVÉ INSTITUCE PRO ZDRAVÉ HOSPODÁŘSTVÍ

Navzdory problémům, které vyšly najevo během hospodářské a finanční krize, se institucionální rámec pro řízení HMU jasně ukázal jako úspěšný a odráží silnou angažovanost zemí eurozóny při dalším posilování správy ekonomických záležitostí v případě potřeby a při spolupráci na hospodářských otázkách „společného zájmu“. Tato spolupráce je životně důležitá pro růst a pracovní příležitosti – a zvyšování životní úrovně –, k čemuž jednotný trh a HMU přispívají.

Jednotlivé země, jako například Spojené státy americké a Japonsko, mají centralizovanou měnovou politiku a centralizovanou fiskální politiku prováděnou jednou vládou. V eurozóně je to jinak. Přestože má eurozóna centralizovanou nezávislou měnovou politiku prováděnou ECB, fiskální politika, která se zabývá příjmovou a výdajovou stranou národních rozpočtů, je na odpovědnosti národních vlád, přičemž podléhá řadě pravidel na úrovni EU. Proto je spolupráce a koordinace mezi zeměmi eurozóny v otázkách fiskální politiky klíčovým prvkem, který pohání hospodářskou a měnovou unii.

HMU je postavena na několika silných seskupeních, která společně prokázala úspěšnost ve zvládnání svých poslání:

- **Evropský systém centrálních bank** spojuje národní centrální banky všech zemí EU. Eurosystém zahrnuje ECB a národní centrální banky zemí, které přijaly euro. Eurosystém a ESCB budou existovat paralelně do té doby, dokud budou některé země EU mimo eurozónu. ECB určuje měnovou politiku s jasným posláním zajistit cenovou stabilitu;
- **Evropská komise**, která prostřednictvím svého komisaře a Generálního ředitelství pro hospodářské a finanční záležitosti monitoruje a vyhodnocuje ekonomickou situaci v zemích EU a vydává doporučení;
- **Rada** ve svém složení pro hospodářské a finanční záležitosti (Rada ECOFIN), kde se setkávají ministři pro hospodářství a finance zemí EU, aby definovali obecné zásady hospodářské politiky a rozhodli o doporučeních Komise, která se zasedání také účastní. Ministři zemí eurozóny se setkávají jako tzv. Euroskupina – neformální seskupení, kterého se účastní i Komise a ECB;
- **Evropský parlament** se také podílí na řízení HMU, a to zejména tím, že prezident ECB má povinnost podávat Parlamentu pravidelně a osobně zprávy. Tato komunikace se nazývá „měnový dialog“. Zprávy podává Parlamentu také komisař pro hospodářské a měnové záležitosti. Zároveň musí být Parlament konzultován ohledně všech rozhodnutí o vstupu každého státu do eurozóny a o jmenování členů Výkonné rady ECB.

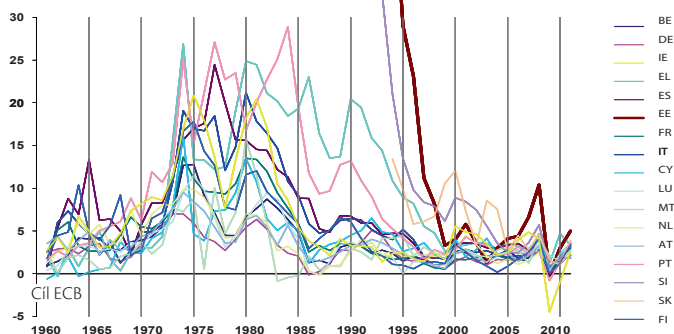

HOSPODÁŘSKÁ STABILITA – PŘÍNOS PRO VŠECHNY

Měnové turbulence a vysoká inflace v průběhu velké části 70. a 80. let přinesly potíže a nejistotu mnoha lidem. Během vytváření hospodářské a měnové unie ovšem inflace výrazně klesla. Od té doby je udržována na nízké úrovni. Primární úlohou ECB je udržování růstu cen ve střednědobém období na roční úrovni těsně pod 2 %. Historický vývoj inflace je zobrazen na grafu vpravo.

Inflační konvergence: eurozóna 17 (roční nárůsty v %)

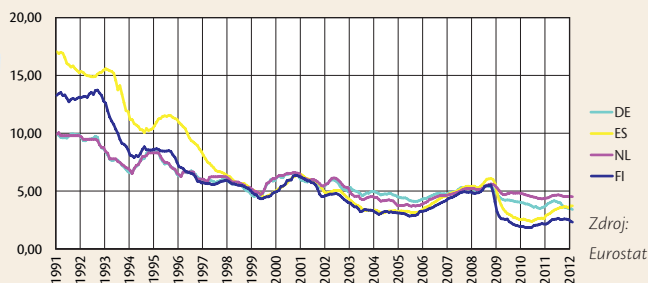
Zdroj: AMECO, Evropská komise

Výhod, které nízká inflace a stabilní ceny přinášejí, je mnoho a prospívají firmám i spotřebitelům.

- Půjčky spotřebitelům jsou levnější a budoucí splácení jistější. Proto si mohou obyčejní občané půjčit bezpečněji, například na pořízení domu nebo auta, s vyšší jistotou, pokud jde o výši budoucích splátek.

Hypoteční úrokové míry ve čtyřech zemích eurozóny

- Firmy mají více pobídek k investování. Pokud je inflace vysoká a kolísá, věřitelé připočítávají k úrokové sazbě takzvanou rizikovou prémii. Pokud je inflace nízká a stabilní, tato riziková prémie není nadále potřebná, a proto mají firmy k dispozici více volných prostředků k investování – což prospívá růstu i pracovním příležitostem.
- Cenová stabilita prospívá společnosti, sociální soudržnosti a méně majetným. Kolísavé změny v inflaci prohlubují mezeru mezi bohatšími a chudšími vrstvami společnosti. Při stabilní inflaci jsou méně majetní lépe chráněni proti znehodnocování svého majetku a kupní síly.

JEDNOTNÁ MĚNA – DOPLNĚK K JEDNOTNÉMU TRHU

Nutnost práce s mnoha měnami přináší náklady a komplikuje porovnání cen, a to i v rámci jednotného trhu. Jednotná měna – euro – tyto nevýhody odstraňuje a přináší prospěch spotřebitelům i firmám.

- Náklady na směnu peněz na hranicích, které patří mezi takzvané transakční náklady, v eurozóně zmizely. To snižuje náklady pro osoby cestující za obchodem, studiem nebo dovolenou. Dříve by osoba s 1 000 německých marek v kapse, která by cestovala přes 17 zemí EU a v každé si směnila peníze, měla při návratu domů méně než 500 marek – aniž by si vůbec něco koupila. Pokud se dnes někdo vydá na cestu s 1 000 eur v kapse, vrátí domů se stejnou částkou.
- Euro přináší na jednotný trh cenovou transparentnost. Spotřebitelé a firmy mohou snadno porovnávat ceny za zboží a služby napříč EU. To má vliv na rostoucí konkurenci mezi dodavateli a udržení tlaku na snižování cen v eurozóně. Tato transparentnost je podporována nízkou a stabilní cenovou inflací, protože změny v relativních cenách lze snadněji identifikovat. Konkurence je nadále posilována růstem elektronického obchodování přes internet, které umožňuje snadné přeshraniční porovnávání cen.
- Transakční náklady mohou být velmi vysoké – před přijetím eura byly odhadovány na 0,3 až 0,4 % HDP v EU, tj. 20–25 miliard EUR. Velká část těchto nákladů vznikla firmám při transferech zboží, lidí a kapitálu po EU. Se snížením transakčních nákladů v eurozóně jsou tyto peníze nyní k dispozici pro produktivní investice do růstu a pracovních příležitostí a navíc je podpořen obchod v rámci Společenství. Kromě toho činí odstranění transakčních nákladů v rámci jednotného trhu eurozónu atraktivní pro zahraniční investice.

© Christophe Marjalet/PhotoAlto

© Evropská unie

© Imagesource

MEZINÁRODNÍ ROLE EURA

Euro je silná mezinárodní měna. Díky angažovanosti zemí eurozóny, silnému a viditelnému řízení měnové politiky ze strany ECB a velikosti a síle eurozóny jako celku se z eura stala atraktivní světová měna jako americký dolar nebo japonský jen. Tabulka č. 2 porovnává několik hlavních hospodářských ukazatelů eurozóny a EU s USA a Japonskem:

© Christophe Marjoleit/PhotoAlto

Tabulka 2

Klíčové ukazatele (2012)	Eurozóna (17)	EU (28)	USA	Japonsko	Čína
Počet obyvatel (v milionech)	333,4	508,1	314,2	127,6	1 353,8
HDP (v bilionech eur přepočtený na paritu kupní síly)	7,96	11,25 (*)	10,96	3,23	8,67
Podíl na světovém HDP (% v PPP)	13,7	19,4 (*)	18,9	5,6	15
Vývoz (zboží v % HDP)	13,83 (**)	13,29 (*) (**)	9,88	12,96	- (***)
Dovoz (zboží v % HDP)	14,09 (**)	14,04 (*) (**)	14,72	14,41	- (***)

(*) Bez Chorvatska. (**) Vyjma obchodu uvnitř EU. (***) data za rok 2011 a 2012 nedostupná.

Zdroje: databáze AMECO (Evropská komise), databáze WEO (World Economic Outlook) a ředitelství obchodní statistiky (MMF)

Jak ukazuje tabulka, eurozóna je silný a otevřený obchodní blok. Tato otevřenost, v kombinaci se silou eura v HMU, přináší **několik výhod:**

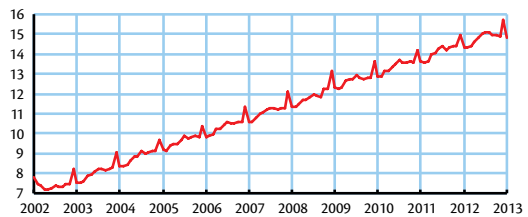
- Jako největší světová obchodní mocnost je eurozóna atraktivní destinací pro země, které chtějí obchodovat v rámci jednotného trhu. Firmy v eurozóně mohou fakturovat a platit v eurech, což snižuje jejich náklady a riziko a umožňuje lepší podnikatelské plánování.
- Euro je atraktivní rezervní měna pro ostatní země. V současnosti je v eurech drženo přibližně 24 % světových rezerv.
- Síla eura a jeho rostoucí použití v mezinárodním obchodě dává eurozóně sílu v mezinárodních finančních institucích a organizacích, jako jsou např. Mezinárodní měnový fond, **Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD)** a Světová banka. Protože země EU jsou v těchto subjektech často přímo zastoupeny, Rada ECOFIN, Komise a ECB se účastní relevantních zasedání těchto mezinárodních organizací samostatně, nebo jako součást delegace EU.

Euro v číslech

Při přípravě na spuštění eura bylo vytištěno okolo 14 miliard eurobankovek v hodnotě 633 miliard EUR a 52 miliard euromincí – za použití 250 000 tun kovu. Ráno 1. ledna 2002, při zavedení hotovostního eura, bylo v eurozóně k dispozici okolo 7,8 miliard bankovek v hodnotě 140 miliard EUR. Od té doby poptávka soustavně rostla, jak ukazuje graf vpravo (špičky v růstu jsou způsobeny zvýšenou poptávkou po bankovkách v období Vánoc):

Celkový počet eurobankovek v oběhu mezi lednem 2002 a lednem 2013 (v miliardách)

Zdroj: ECB

V lednu 2013 bylo v oběhu více než 14,7 miliardy eurobankovek v hodnotě přesahující 880 miliard EUR a více než 101,9 miliardy euromincí v hodnotě přesahující 23,4 miliardy EUR. Bankovky lze vybírat ze všech bankomatů v eurozóně.

ECB má výhradní právo opravňovat k vydávání eurobankovek. Jejich výroba je rozdělena mezi národní centrální banky. Euromince jsou vydávány zeměmi eurozóny v objemech schválených ECB.

Euro v obrazech

EUROBANKOVKY MAJÍ VŠECHNY STEJNÝ GRAFICKÝ VZHLED

Vzhled eurobankovek byl vybrán prostřednictvím soutěže uspořádané v EU. Vítězné grafické návrhy se inspirovaly tématem „doby a slohy v Evropě“ a vyobrazují architektonické slohy ze sedmi období evropské kulturní historie: klasický, románský, gotický, renesanční, barokní a rokokový, a moderní architekturu. Všechny vyobrazují architektonické prvky, jako jsou okna, brány a mosty. Bankovky mají různou velikost, nápadné barvy a vyvýšené části na povrchu, které pomáhají zrakově postiženým lidem rozpoznat jejich hodnotu.

Ochranné prvky

Eurobankovky i euromince obsahují vyspělé ochranné prvky na ochranu proti padělení. „Vývýšený“ tisk na bankovkách poskytuje specifický pocit při doteku. Bankovky jsou rovněž vybaveny vodotiskem, bezpečnostními proužky a hologramy viditelnými z obou stran. Mince jsou chráněny jedinečným složením kovů a strojově čitelnými prvky.

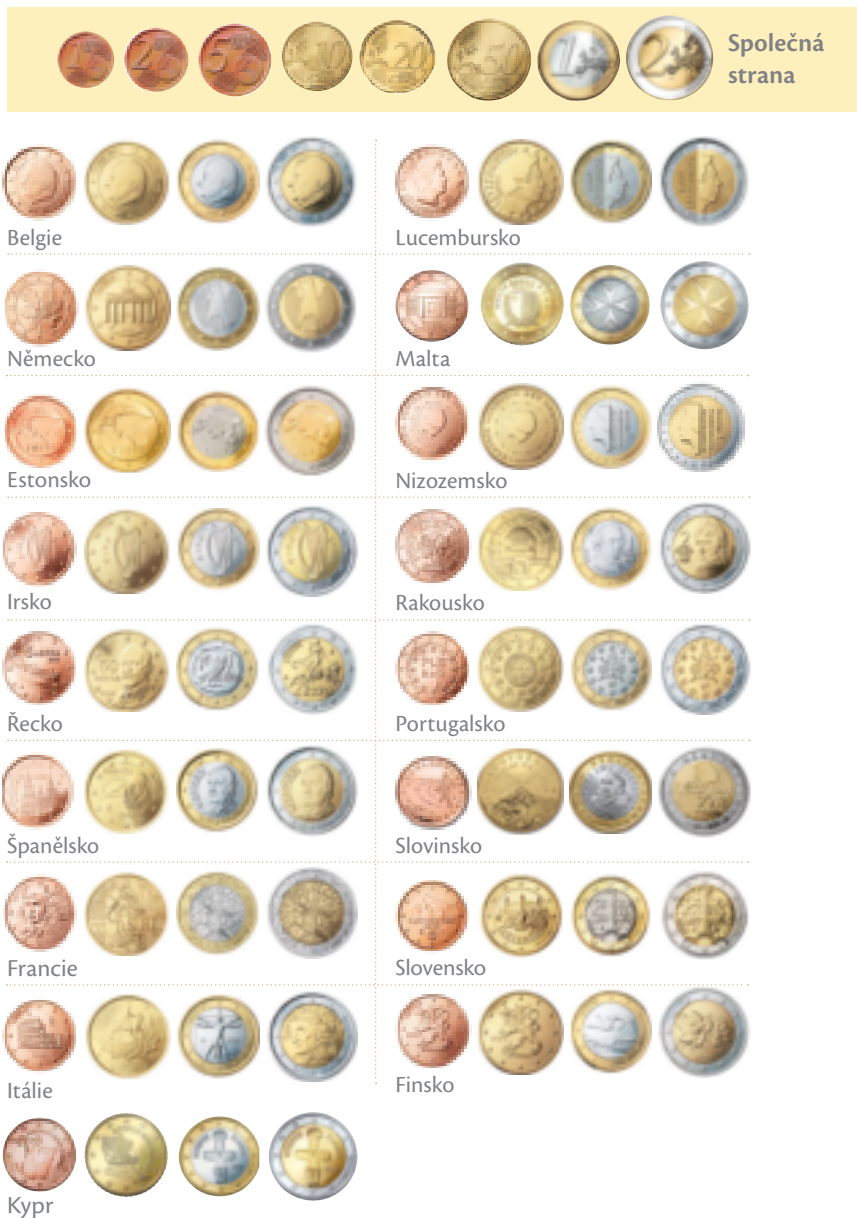
© ECB

Na internetových stránkách ECB je umístěna animace znázorňující ochranné prvky: www.ecb.europa.eu

EUROMINCE MAJÍ RŮZNÉ GRAFICKÉ PROVEDENÍ

Euromince mají jednu stranu stejnou a na druhé straně se liší podle jednotlivých zemí. Každý člen eurozóny si zvolil vlastní řadu motivů, které odráží jeho historii či kulturu – často formou soutěže. Vedle zemí eurozóny mají povolení vydávat euromince také Monako, San Marino, Vatikán a Andorra. Motiv na společné straně mincí znázorňuje mapu Evropy. U mincí vyšších hodnot se vyobrazení liší v závislosti na tom, kdy byla mince vydána (starší mince zobrazují EU před rozšířením v roce 2004, na novějších mincích vydávaných od roku 2007 je vyobrazena celá Evropa, což odráží rozšíření Unie).

Na této stránce jsou vyobrazeny mince jednotlivých států eurozóny v hodnotě 5 centů, 50 centů, 1 euro a 2 eura. Vyobrazení úplné sady euromincí naleznete na stránce www.ec.europa.eu/euro

Speciální motivy pro speciální události

Každý členský stát eurozóny může dvakrát ročně vydat dvoueurovou pamětní minci. Tyto mince mají stejné vlastnosti a náležitosti a stejnou společnou stranu jako normální mince v hodnotě 2 eur. Jejich odlišnost spočívá v jejich pamětním motivu na národní straně.

Společné pamětní motivy

U příležitosti tří výročí vydaly všechny země eurozóny 2eurovou minci se stejným motivem na národních stranách: u příležitosti 50 let Římské smlouvy, 10 let hospodářské a měnové unie a 10 let od vydání eurobankovek a euromincí.

Slovník pojmů

Bretton Woods: Mezinárodní měnový systém schválený v roce 1944 největšími světovými průmyslovými mocnostmi. Požadoval od podepisujících stran, aby propojily své měny s cenou zlata, a podpořily tak mezinárodní měnovou stabilitu.

Centrální banka: Národní banka, která spravuje státní peněžní rezervy a reguluje fyzické množství peněz.

Ecofin: Rada Evropské unie ve složení zahrnujícím ministry hospodářství a financí zemí EU.

Eurokupina: Ministři hospodářství a financí zemí eurozóny.

Eurosystem: Součást ESCB, který je složen z centrálních bank eurozóny a z ECB.

Evropská centrální banka (ECB): Centrální banka pro eurozónu. ECB nezávisle stanovuje měnovou politiku eurozóny.

Evropská rada: Setkání hlav států a předsedů vlád zemí EU a předsedy Evropské komise.

Evropský měnový systém (EMS): Systém pro stabilizaci směnných kurzů, zavedený Evropským společenstvím v roce 1979 jako náhrada za „hada v tunelu“.

Evropský parlament: Europa-Parlamentet, som er sammensatt af medlemmer, der er direkte valgt af EU-borgerne i alle EU-landene, har sammen med Rådet ansvaret for at vedtage EU-lovgivningen, dog med varierende beføjelser på forskellige aktivitetsområder. V případě HMU pomáhá prostřednictvím svého Hospodářského a měnového výboru formovat legislativu a zároveň určovat podobu širší politické debaty.

Evropský systém centrálních bank (ESCB): Zahrnuje centrální banky zemí EU a ECB.

Fiskální politika: Týká se správy a řízení vládních příjmů (např. daňových) a výdajů (např. výdajů na zdravotnictví).

Had v tunelu: Mechanismus pro omezení měnových fluktuací vůči americkému dolaru, zavedený Evropským společenstvím v roce 1972. „Had“ označuje měny, zatímco „tunel“ označuje americký dolar.

Jednotný trh: Celní unie se společnými politikami ohledně svobody pohybu kapitálu, zboží, pracovních sil a služeb. Jednotný trh je podobný trhu společnému, ale klade větší důraz na odstranění překážek obchodu, jako jsou technické normy a daně – je více „harmonizován“. EU byla nejprve společným trhem a Maastrichtskou smlouvou v roce 1992 se z ní stal jednotný trh.

Maastrichtská smlouva (Smlouva o Evropské unii): Byla podepsána v roce 1992 v nizozemském městě Maastricht mezi členskými státy Evropského společenství, rozšířila působnost Společenství, které se změnilo v Evropskou unii, a vedla k vytvoření HMU a zavedení eura.

Mechanismus směnných kurzů (ERM): Rys Evropského měnového systému, prostřednictvím kterého se členové EMS zavázali udržovat kurzy svých měn v úzkém rozpětí vůči sobě navzájem a okolo ECU. ERM byl v roce 1999 při zavedení eura nahrazen mechanismem ERM II, kde jsou měny zemí EU propojeny s eurem ve flukuačním pásmu $\pm 15\%$.

Měnová politika: Zabývá se správou a řízením nabídky peněz v ekonomice, např. tisknutím peněz nebo stanovováním úrokových sazeb.

Pravidla EU pro správu ekonomických záležitostí: Soubor pravidel EU, která posilují Pakt stability a růstu a stanoví postup při makroekonomické nerovnováze.

Rada (Rada Evropské unie): Je složena ze zástupců vlád zemí EU.

Římská smlouva (Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství): Byla podepsána v roce 1957 v Římě a založila Evropské hospodářské společenství, předchůdce Evropského společenství. Maastrichtskou smlouvou byla přejmenována na „Smlouvu o založení Evropského společenství“ (Smlouva o ES).

Smlouva o ES: Viz Římská smlouva.

Evropská komise, Generální ředitelství pro hospodářské a finanční záležitosti

www.ec.europa.eu/economy_finance/

Eurostat – Statistický úřad Evropské unie

www.epp.eurostat.ec.europa.eu

Evropská centrální banka

www.ecb.eu

Evropská komise

www.ec.europa.eu

Euro

www.ec.europa.eu/euro

Evropská komise ani osoby jednající jménem Komise neodpovídají za použití informací uvedených v této publikaci.

Řadu dalších informací o Evropské unii lze nalézt na internetu.

Přístup je možný na serveru Evropa (www.europa.eu).

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2013

Europe Direct je služba, která vám pomůže nalézt odpověď na otázky týkající se Evropské unie.

Bezplatná telefonní linka:

00 800 6 7 8 9 10 11*

* Někteří operátoři mobilních sítí neumožňují volání na čísla s předvolbou 00 800 nebo tyto hovory zpoplatňují.

Evropská komise

JEDNA MĚNA PRO JEDNU EVROPU

Cesta k euru

2013 – 20 s. – 17,6 × 25 cm

ISBN 978-92-79-29870-7

doi: 10.2765/51676

© Evropská unie, 2013

Kopírování je povoleno pouze se souhlasem autora.

Printed in Italy

VYTIŠTĚNO NA PAPIŘE BĚLENÉM BEZ POUŽITÍ CHLORU

JEDNA MĚNA PRO JEDNU EVROPU

Cesta k euru

Významným milníkem v dějinách je 1. leden 1999, kdy jedenáct zemí Evropské unie založilo měnovou unii s jednotnou měnou, eurem.

Eurobankovky a euromince byly uvedeny do oběhu 1. ledna 2002. Historie společné evropské měny se však vyvíjela dlouho a sahá až k počátkům samotné Evropské unie. Padesát let poté, co Římská smlouva položila základy dnešní EU, a po všeobecné reformě hospodářské a měnové unie představuje euro nejviditelnější symbol evropské integrace.

Historické dobrodružství eura je popsáno v této brožuře a v příloženém plakátě, které lze získat od Evropské komise na internetové adrese http://ec.europa.eu/economy_finance/general/

■ Úřad pro úřední tisky

ISBN 978-92-79-29870-7

